

Lyudmila Kirova

(Bulgaria, Sofia University St. Kliment Ohridski)

The Education of Migrants in the context of the *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors*

Abstract: The paper presents the new features included in the 2021 edition of the European Language Framework, the so-called *Companion Volume with New Descriptors (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors)*. It complements some of the illustrative scales with descriptors for mediation, for responses to literary text and online interaction, and looks at versions for young learners, sign language users and more detailed coverage of descriptors for A1 and C levels. The paper specifically focuses on the work of the special working groups of organisations that directly develop migrant-related language policies: the Association of Language Testers in Europe (ALTE) and the European Association for Language Testing and Assessment (EALTA). The interest in assessing the language competences of migrants has increased in view of their rapid integration into the society of the host country. Considering the large waves of migrants, ways are being sought for the application of automated tests, a process hampered by the nature of the migrant flows: refugees, minors, illiterate people. The report provides examples from the Assessment Tools for the EU Language Policy Programme, which clearly present the approach to such learners. ALTE, through the LAMI group (Language Assessment for the Integration of Migrants), is also preparing the introduction of another tool: the Language Policy Index for Migrants (LAPIM), which has been piloted in 6 European countries and has so far collected data from 20 countries. The purpose of the index is to measure language requirements in integration and citizenship policy, as well as the educational opportunities for migrants across Europe. The paper also lists a number of publications and useful links on migrant-related language policy issues.

Keywords: *Common European Framework of Reference for Languages, Companion Volume with New Descriptors*, mediation, migrant-related language policies, evaluation tools for the Language Policy Programme of the European Union

Людмила Кирова

(България, Софийски университет „Св. Климент Охридски“)

Обучението на мигранти в контекста на общата европейска референтна рамка за езици: учене, преподаване, оценяване. Разширен том с нови дескриптори

Обща европейска езикова рамка: обучение, преподаване, оценяване: разширен том с нови дескриптори, 2020. Ключови аспекти

Общата европейска езикова рамка: учене, преподаване, оценяване (Council of Europe 2001) е един от най-известните и най-използваните политически инструменти на Съвета на Европа. Тя е изява на Европейската културна конвенция на 50 европейски страни, чрез

която те целят да насърчат „изучаването от собствените си граждани на езиците, историята и цивилизацията“ на други европейски страни, което е част от правото на качествено образование (Council of Europe 1954). Засягат се и правата на малцинствата, а в по-широк план се съдейства за развитието на култура на демокрацията. Създаден е и друг инструмент, свързан с нея – Европейското езиково портфолио (Council of Europe, ELP 2000). Те допринасят за прилагането на качествено многоезично образование, което е толкова необходимо във връзка с голямата социална мобилност и дават импулс на професионалистите по език да разработват собствени учебни програми за обучение на учители, както и улесняват самите обучаеми в рефлексивното обучение. Става въпрос за обучението, основано на рефлексията върху опита. Образователната философия на Джон Дюуи акцентира върху концепцията „учене чрез правене“, където значително внимание се отделя на експерименталното обучение (Вж. повече на <https://www.structural-learning.com/post/john-deweys-theory>).

Основното в идеите на Дюуи са обектите, които се изучават в тяхното отношение с учещия (Williams 2017: 93).

Изминали са почти 20 години, през които е натрупан опит, има голям интерес и обратна връзка какво функционира и какво не достига. Ето защо в отговор на новите потребности на динамичната обществена среда се налага дообогатяването на съществуващите илюстративни скали с дескриптори с нови илюстративни скали с дескриптори. Това води до създаването на ново издание на рамката – т. нар. Разширен том (Council of Europe Common 2020). Това издание актуализира CEFR от 2001 г., която беше публикувана като книга през 2001 г. и е достъпна на 40 езика до момента на излизане на Разширения том. Предварителната версия на тази актуализация е публикувана онлайн на английски и френски през 2018 г. като *CEFR Companion Volume with New Descriptors*.

Концептуалната рамка на CEFR от 2001 г. остава валидна. Разширеният том обаче предоставя обяснение на целите и основните принципи на CEFR в удобна за потребителя форма и съдържа всички илюстративни дескриптори на CEFR, включително редица нови. Тъй като съдържа връзки и препратки, разширеният том дава възможност също така, ако е нужно, да се правят справки с изданието от 2001 г., чиито подробни глави остават валидни.

Въпреки разпространената представа, Европейската езикова рамка не е инструмент за стандартизация, а инструмент, който цели да се улеснят проектите за образователна реформа. Това означава, че предложените илюстративни дескриптори могат да бъдат полезни на учителя в процеса на оценяване, без да се фокусират върху езиковия тест и изобщо не се споменават тестовите задачи. По отношение на оценяването Съветът на Европа публикува Наръчник за свързване на езиковите изпити с рамката (Council of Europe, CEFR – A Manual), а към момента той е придружен от редица материали и том с казуси, публикувани от Cambridge University Press, заедно с Наръчник за разработване и изпити на езикови тестове (ALTE 2011).

Европейският център на Съвета на Европа също изготви специално издание с акценти от Наръчника, посветено на свързването на езиковите изпити с CEFR (Noijons, Bérešová, et al. 2011).

Ако се сравнят ключовите аспекти на визията на Европейската езикова рамка от 2001 и 2020 година, се вижда, че актуалните процеси в развитието на обществото са изнесли на преден план необходимостта от поставяне на акцент и разработването на илюстративни скали за медиацията и онлайн комуникацията. Кратко описание на разработения проект е представено в Приложение 6 към рамката, а по-пълна версия на труда е достъпна в статията на Брайън и Пикардо (North, Piccardo 2016).

В процеса на приложение на рамката са създадени множество ресурси за нейното доразвитие. Част от основните ръководства биха могли да бъдат открити в платформата за ресурси и препратки: Ръководство за разработване и прилагане на учебни програми за многоезично и межкултурно образование (Веасо et al. 2016a), Наръчник за разработване на учебни програми и обучение на учители: езиковото измерение във всички предмети (Веасо et al. 2016b), От езиково многообразие към многоезично образование: ръководство за разработване на политики за езиково образование в Европа (Веасо and Вуган М. 2007).

Други се предлагат отделно:

- Политически насоки и ресурси за езикова интеграция на възрастни мигранти;
- Насоки за межкултурно образование и автобиография на межкултурни срещи;
- Референтна рамка на компетенциите за демократична култура (Council of Europe 2018).

Създадена е и инициативата Свързване на езиковите учебни програми, тестове и изпити с Общата европейска референтна рамка (RELANG). Към първоначалната група от автори, която стои зад CEFR, са John Trim, Daniel Coste, Brian North и Joseph Sheils.

В следващото изложение е представено обобщение на ключовите аспекти на визията на CEFR 2001 в съпоставка с ключовите аспекти на визията на CEFR 2020:

CEFR 2001:

Прилагане на ориентирани към действия подход – учещият развива компетенции и придобива стратегии. Такъв подход става основа за учебни програми, базирани на анализ на потребностите, ориентирани към задачи от реалния живот и изградени около целенасочено избрани понятия и функции.

Многоезична и многокултурна компетентност. Тези понятия са свързани с концепцията за *п л у р и л и н г в и з ъ м – м н о г о е з и ч и е (това е динамичният и развиващ се езиков репертоар на отделен обучаем) и за м у л т и л и н г в и з ъ м – р а з н о е з и ч и е (това е съвместното съществуване на различни езици в обществото).

CEFR 2020:

Нито понятието плурикултурализъм, нито понятието межкултурна компетентност, споменато накратко в разделите на CEFR 2001 5.1.1.3 и 5.1.2.2, са силно развити. Последниците от многоезичните и межкултурните компетентности за проектиране на учебни програми във връзка с CEFR са описани в Ръководството за разработване и прилагане на учебни програми за многоезично и межкултурно образование (Веасо et al. 2016a).

В допълнение, налична е подробна таксономия на аспектите на многоезичната и многокултурната компетентност, свързани с плуралистичните подходи в Референтната рамка на Европейския център за модерни езици към Съвета на Европа за плуралистични подходи към езиците и културите (ECML).

Ето защо във фокуса тук е м е д и а ц и я т а – посредничеството между лица без общ език, което вече се разбира не само като превод, а и като (повторна) обработка на съществуващ текст. Кратко описание на развития проект е дадено в Приложение 6, а пълната версия е достъпна в статията на Норт и Пикардо „Развитие на илюстративните дескриптори на аспекти на медиацията за CEFR” (North, Piccardo 2016).

Друга ключова концепция е подходът към текста да е основан на жанра, като основно фокусът тук е върху онлайновата комуникацията, която обединява писменото взаимодействие и писмената продукция.

Подходът, ориентиран към действие на CEFR, представлява преминаване от учебни програми, базирани на линейна прогресия през езиковите структури или предварително определен набор от понятия и функции, към учебни програми, базирани на анализ на потребностите, ориентирани към задачи от реалния живот и изградени около целенасочено избрани понятия и функции. Това означава, че в реалния живот много често използваме езика за решаване на задачи, тъй като ни е необходимо сътрудничество, за да координираме действията си. При това положение използването на езика зависи само от задачата. Езиковото обучение не е самоцелно в този смисъл, а трябва да е обвързано с ползността му в живота и задачите, които той поставя. Ето защо се говори за езикови умения и тяхната описателна схема съдържа илюстративните скали от вида „Може да направи“ плюс спецификации на свързаното съдържание, публикувано отделно за различни езици.

Въпросът за многоезичната и многокултурна компетентност се поставя в CEFR във връзка с понятията мултилингвизъм и плурилингвизъм като явления, особено актуални днес. Фундаменталният момент е, че многоезичните имат единен, взаимосвързан репертоар, който съчетават със своите общи компетенции и различни стратегии за изпълнение на задачи. Това подпомага учещия да усъвършенства знанията си за това как да се учи и способността му за влизане в нови ситуации и в отношения с другите.

Езикът като дейност доминира все повече над традиционното деление на уменията четене, говорене, слушане, писане. Езиковите дейности са възприемане, производство, взаимодействие и посредничество (медиация).

Фокусът е върху 2001:

Интеракция (участник)

Медиация (социален агент)

Това изисква мобилизиране на езиковите ресурси с оглед задачите в конкретното социално обкръжение и търсения ефект.

2020:

Интеракция (социална употреба)

Медиация (съвместно изграждане на смисъл)

Мобилизиране на общите и плурилингвистични и плурикултурни компетентности, които са целенасочени към изпълнение на съвместни задачи, чийто основен фокус не е езиков!

Във връзка с това в CERF CV се очертават 2 ключови понятия:

- за съвместното изграждане на смисъл във взаимодействието
- за постоянното движение между индивидуалното и социалното ниво в езиковото обучение. В това се състои новата визия за учещия като социален агент.

Медиация

Една от многоезичните дейности, която нараства с мултилингвизма и плурилингвизма е медиацията. Медиацията представлява посредничество между лица без общ език. Такова посредничество обикновено има многоезичен характер. Но препредването на значение може да се осъществява не само като междуезиково посредничество – от един език на друг, а така също и в рамките на един и същи език, понякога в различни

модалности (напр. от устно към жестово общуване или обратно). Изнасянето на презентация, когато информацията от различни източници и на различни езици е „смляна“ от посредника и филтрирана с оглед конкретните потребители е също форма на медиация. Резюмето, коментарът върху даден текст също демонстрират преработване на езиково съдържание. Всеки превод е и интерпретация на първоначалния смисъл. В старобългарския език е съществувала думата „тълмач“, т.е. тълкувател като название на този, който превежда. Днес ние използваме названието превод като уточняваме кога става дума за устен превод и кога за писмен превод. В английския език има отделни названия: *interpreter*, когато става дума за устен преводач и *translator* – за писмен преводач.

Концепцията за медиация е въведена в CEFR, тъй като се осъзнава, че с нарастването на езиковото и културното многообразие на нашите общества, медиацията придобива все по-голямо значение. Преди това издание на рамката доколкото имаше разработени дескриптори, свързани с медиацията, те бяха разработени и валидирани за други точки. Сега обаче специално са разработени и валидирани дескриптори за медиацията, което се оказва най-дългата и сложна част от проекта.

Смята се, че по-адекватно към днешния момент е разделението не толкова по „чисти“ умения като говорене, слушане, четене и писане, колкото обучението в езикови дейности: възприемане, производство, взаимодействие и посредничество (медиация). Медиацията е въведена като един от четирите начина на комуникация, тъй като много често, когато използваме език, са включени няколко дейности. Тя съчетава възприемане, производство и взаимодействие. В редица случаи при това, не просто се предава съобщение, а езикът се използва за да се разработи идея или да се улеснява разбирането и комуникацията. Медиацията придобива ключова позиция в подхода, ориентиран към действие, тъй като е решаваща за съвместното изграждане на смисъл във взаимодействието и за постоянното движение между индивидуалното и социалното ниво в езиковото обучение, главно чрез визията за потребителя/обучаемия като социален агент.

Въпреки че не е посочено изрично в текста от 2001 г., описателната схема на CEFR *de facto* дава на медиацията ключова позиция в подхода, ориентиран към действие, подобно на ролята, която редица учени сега му дават, когато обсъждат езиковия учебен процес. Подчертават се двете ключови понятия: за съвместното изграждане на смисъл във взаимодействието и за постоянното движение между индивидуалното и социалното ниво в е з и к о в о т о о б у ч е н и е, главно чрез визията за потребителя / обучаемия като социален агент.

Третирането на медиацията в CEFR 2001 не се ограничава до междуезично посредничество (предаване на информация на друг език), а се стреми:

- да направи възможна комуникацията между лица, които не могат по някаква причина да комуникират помежду си директно (Раздел 2.1.3.);
- да обхване действията на посредник между събеседници, които не могат да се разбират директно – обикновено (но не изключително) говорещи различни езици (Раздел 4.4.4.);
- Както входните, така и изходните текстове могат да бъдат изговорени или написани на L1 или L2. (Забележка: Това не казва, че единият е в L1, а другият е в L2; той посочва, че и двата могат да бъдат в L1 или в L2) (Раздел 4.6.4.).

Медиацията

CEFR 2001 – дейности за медиация на текст

CEFR CV 2020 – (19 скали за медиационни дейности):

- дейности за медиация на концепции
- дейности за посредничество на комуникацията
- стратегии за медиация (5 скали): да се опрости текст, да се обясни

нова концепция, за свързване с предишни знания, за адаптиране на езика, улесняване на комуникация в деликатни ситуации и разногласия, разлагане на сложна информация и пр.

• **М е д и а ц и я т а** е преработване на текст не само между езици, но и в рамките на един език.

В медиацията се включват посредническите езикови дейности, т.е. (повторна) обработка на съществуващ текст, а те заемат важно място в нормалното езиково функциониране на нашите общества. В момента освен дейностите за посредничество на текст, са обособени и дейности по посредничество на комуникацията и дейности по посредничество на концепции – общо 19 скали за медиационни дейности. Отделно са създадени 5 скали за свързаните с тях стратегии за медиация и многоезични/ многокултурни компетенции, използвани по време на процеса на медиация, а не като подготовка за него.

Многоезичност. Плурикултурни скали

И з г р а ж д а н е н а м н о г о к у л т у р е н р е п е р т о а р – използването на плурикултурни компетенции в комуникативна ситуация.

Нивото на всеки дескриптор в скалата е функционалното ниво на по-слабия език в комбинацията. Потребителите могат да пожелаят да посочат изрично кои езици са включени.

С п е ц и ф и к а ц и я н а в к л ю ч е н и т е е з и ц и – част от адаптирането на дескрипторите за практическа употреба в конкретен контекст.

Съответните езици трябва да бъдат посочени във връзка с:

- **м е ж д у е з и ч н о п о с р е д н и ч е с т в о** (по-специално скали за медиране на текст);
- **м н о г о е з и ч н о р а з б и р а н е**;
- **изграждане на многоезичен репертоар.**

Медиационни дейности

Има много различни аспекти на медиацията, но всички споделят определени характеристики. Например в медиацията човек е по-малко загрижен за собствените си нужди, идеи или изразяване, отколкото за тези на човека/ хората на които посредничи. Трябва да има добре развита емоционална интелигентност или откритост да я развие, за да има достатъчно съпричастност към гледните точки и емоционалните състояния на други участници в комуникативната ситуация. Терминът „медиация“ също се използва за описание на социален и културен процес на създаване на условия за комуникация и сътрудничество, изправяне и, надяваме се, обезвреждане всякакви деликатни ситуации и напрежение, които могат да възникнат. Междуезиково и междумодално посредничество, по-специално, неизбежно включват социална и културна компетентност, както и многоезична компетентност.

Скалите за медиация са представени в три групи, отразяващи начина, по който протича медиацията.

П о с р е д н и ч е с т в о н а т е к с т – включва предаване на друго лице на съдържанието на текст, до който то няма достъп, често поради езикови, културни, семантични или технически бариери. Това е основният смисъл, в който текстът на CEFR 2001г използва термина медиация (обикновено междуезиково посредничество – устен превод). Понятието е доразвито, за да включва преработка на текст за себе си (например при водене на бележки по време на лекция) или при изразяване на реакции към текстове, особено творчески и литературни.

П о с р е д н и ч е с т в о н а к о н ц е п ц и и – отнася се до процеса на улесняване на достъпа до знания и концепции за други, особено ако не могат да получат достъп до

това директно сами. Това е основен аспект на родителството, наставничеството, преподаването и обучението, но също и на съвместното обучение и работа. Посредничеството на концепции включва два взаимно допълващи се аспекта: от една страна, конструиране и разработване на значението и от друга страна, улесняване и стимулиране на условия, които благоприятстват такъв концептуален обмен и развитие.

Посредническа комуникация – има за цел да улесни разбирането и да формира успешна комуникация между потребители/обучаеми, които може да имат индивидуални, социокултурни, социолингвистични или интелектуални различия в гледната точка. Медиаторът се опитва да има положително влияние върху аспекти на динамичната връзка между всички участници, включително връзката със себе си. Често контекстът на медиацията ще бъде дейност, в която участниците имат общи комуникативни цели, но това не е задължително. Включените умения са подходящи за дипломация, преговори, педагогика и разрешаване на спорове, но също и за ежедневни социални взаимодействия и/или взаимодействия на работното място. По този начин посредническата комуникация се занимава предимно с лични срещи. Това не е затворен списък – потребителите може да се сетят за други видове посреднически дейности.

В допълнение към фокуса върху дейностите за посредничество на текст, мащабите са предвидени за посредничество на концепции и за посредничество на комуникацията, давайки общо 19 скали за медиационни дейности. Стратегиите за медиация (5 скали) се отнасят до стратегиите, използвани по време на процеса на медиация, а не като подготовка за него.

Поради многоезичния характер на такова посредничество, дескрипторите също са разработени и валидирани за други точки в горния списък по време на проекта 2014-17 (разработване на дескриптори за медиация). Това беше успешно освен по отношение на последната точка (паралингвистика): за съжаление, информаторите не можаха да се споразумеят за неговата уместност или последователно интерпретиране на дескриптори.

Езиково оценяване за интеграция на мигранти. Инструменти за оценка, програма за езикова политика, Страсбург

Тук ще представя Инструменти за езикова оценка на мигранти, изработена от специалната група, наречена LAMI (Езиково оценяване за интеграция на мигранти) на Асоциацията на езиковите тестови центрове в Европа (ALTE) в партньорство с групата LASLLIAM (Ограмотяване и изучаване на втори език за езикова интеграция на възрастни мигранти). Тези инструменти са създадени на 12 езика, като е извършено и пилотиране.

Целеви потребители и обучаеми се явяват:

- учители и доброволци в ограмотяването и курсове по втори език;
- целевите обучаеми са неграмотни и нискограмотни възрастни мигранти – едновременно придобиване на грамотност и на втори език в образователната среда и при професионално обучение (вж. LASLLIAM 1.3 и 1.4).

Общата цел е да се предложат практически ресурси за разработване на инструменти за оценка въз основа на ограмотяване и изучаване на втори език за езикова интеграция на възрастни мигранти в рамка, насочена към подобряване на връзките между обучение, преподаване и оценяване.

- да публикува опита на институциите в различни държави-членки на СЕ в разработване на учебни материали, базирани на скалите на LASLLIAM
- да се изпробват такива материали в различни учебни среди, за да се валидират.

Общи насоки към потребителите:

- да се адаптира съдържанието на инструментите към целевия език, контекста (държава, регион и т.н.), образователната култура и специфичните нужди на обучаемите
- да се отчете, че такива адаптации могат също да бъдат подходящи за всяка инструкция за задача
- да са наясно с възможните специални нужди на обучаемите – проверка на евентуални зрителни и/или слухови увреждания; внимателен подбор – чувствителни теми и снимки
- да вземат предвид препоръките, свързани с графичното оформление, което присъства в инструментите

Представят се 4 инструмента, които предлагат адекватни и подходящи задачи. Всички те следват подобен модел на структура:

- дефиниране на целите и уточняване на съответните скали на LASLLIAM
- илюстриране на формата на задачите плюс допълнителни насоки, които да бъдат интегрирани с по-общите насоки
- представяне на обяснителните задачи с позоваване на свързаните ключови дескриптори на LASLLIAM 12, последвано от предложение за предпологаем резултат.

Pre-A1 и A1 нива

Инструмент 1 е Анализ на нуждите и диагностика (устни умения):

Цел: Да помогне на потребителите да идентифицират нуждите на обучаемите и техните устни умения на целевия език – за планирането на езиковия курс.

А. по-широк фокус върху анализа на езиковите нужди – въпроси на език, който обучаемият знае – оценяване на многоезичния репертоар;

Б. фокус върху диагностика – въпроси на целевия език по отношение на устното измерение (може → Инструмент 2, фокусиран върху писмените умения);

В. примери за подходящи нива на владеене на целевия език и по отношение на съдържанието – според степента на трудност;

Г. примери за изказване на обучаемите в целевия език въз основа на скалите – да се разглеждат като очакван резултат според дескрипторите на LASLLIAM. Ако обучаемият взаимодейства, като произвежда изказване, подобно на предложеното на определено ниво, той е поне на това ниво.

Скали на LASLLIAM, взети под внимание

- Устно възприемане – Обща скала
- Устно взаимодействие – Обща скала
- Устно производство – Обща скала
- Интервю и интервюиране – Специфична скала

Инструмент 2 е Профил на грамотност и диагностика (писмени умения):

Цел: Да помогне на потребителите да идентифицират профилите на обучаемите чрез събиране на подходящи данни за планирането на езиковия курс.

А. част 1: профил на грамотност на обучаемите на език, който познават – 2 задачи за способността да четат (Задача 1) и да пишат (Задача 2);

Б. част 2: 4 компонента с по 3 задачи за оценка на писмени умения, отразяващи дескрипторите на LASLLIAM (от ниво 1 до ниво 4), структурирани сред прогресията на трудност: текст (речник, дължина), тип задача, оценяващи техники и оформление;

В. представителни образци от продукцията/взаимодействието на обучаемите на много различни езици, за да предложи на потребителите обяснителни примери за писане на различните нива на LASLLIAM

Скална LASLLIAM (за втората част на инструмента)

- Писмено възприемане – Обща скала
- Писмена продукция – Общ скала
- Писмено взаимодействие – Обща скала

Инструмент 3 е Обща оценка в края на курса:

Цел: Да помогне потребителите да идентифицират профилите на обучаемите чрез събиране на подходящи данни за планирането на езиковия курс.

А. част 1: профил на грамотност на обучаемите на език, който познават – 2 задачи за способността да четат (Задача 1) и да пишат (Задача 2);

Б. част 2: 4 компонента с по 3 задачи за оценка на писмени умения, отразяващи дескрипторите на LASLLIAM (от ниво 1 до ниво 4), структурирани според прогресията на трудност: текст (речник, дължина), тип задача, оценяващи техники и оформление;

В. представителни образци от продукцията/взаимодействието на обучаемите на много различни езици, за да предложи на потребителите обяснителни примери за писане на различните нива на LASLLIAM.

Скална LASLLIAM (за втората част на инструмента)

- Писмено възприемане – Обща скала
- Писмена продукция – Общ скала
- Писмено взаимодействие – Обща скала

Инструмент 4 е Специфична оценка в края на курса. Писмено възприемане:

Цел: Да помогне потребителите да оценят компетентността на обучаемите по целевия език на LASLLIAM Ниво 2.

А. пример за инструмент за оценка, предназначен за едно ниво на компетентност (т.е хоризонтален инструмент) и за всички умения на целевия език;

Б. спецификации за задачи, които могат да се използват за оценка на постиженията в края на курс/сегмент от учебния процес – какво се тества, как се тества, как може да се маркира и как могат да се докладват резултатите;

В. за представяне на резултатите като мотивиращ профил (често неравномерен) в контекста на траекторията на обучение, ориентирана към индивидуалните нужди.

Скална LASLLIAM, взети под внимание – всичките 6 общи скали, свързани с ниво 2:

• Устно възприемане – Обща скала	• Писмено възприемане – Обща скала
• Устно производство – Обща скала	• Писмено производство – Обща скала
• Устно взаимодействие – Обща скала	• Писмено взаимодействие – Обща скала

По-долу са представени още някои от ресурсите за езиково оценяване за интеграция на мигранти, които са налични:

LINGUISTIC INTEGRATION OF ADULT MIGRANTS: REQUIREMENTS AND LEARNING OPPORTUNITIES, 2020, на англ. <https://rm.coe.int/linguistic-integration-of-adult-migrants-requirements-and-learning-opp/16809b93cb>

Проучване на Съвета на Европа и ALTE – 2018 относно политиките за мигранти за владеене на езика и познаване на обществото, 2019, на българ. <https://rm.coe.int/-2018-16809e2a77> Пълният доклад може да се изтегли от: www.coe.int/lang-migrants.

Доклад относно проучването на Съвета на Европа и ALTE от 2018 г. относно политиките за езика и познаването на обществото за мигрантите (публикуван през 2020 г. от Съвета на Европа).

LITERACY AND SECOND LANGUAGE LEARNING FOR THE LINGUISTIC INTEGRATION OF ADULT MIGRANTS (Reference guide), 2 0 2 2, на англ. <https://rm.coe.int/prems-008922-eng-2518-literacy-and-second-language-learning-couv-texte/1680a70e18>.

Сайт на CE с др. материали: на англ <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>; <https://rm.coe.int/0900001680494483>.

LAMI – LASLLIAM Assessment Tools, 2 0 2 3, E N G

<https://www.alte.org/resources/Documents/LLAT%20-%20English%20version.pdf>

Индекс на езиковата политика по отношение на мигранти (Lapim)

За целите на прилагането на европейската езикова политика по отношение на мигрантите като разработка в рамките на изследователски проект IMPECT в Университета за приложни науки на Западна Норвегия е създаден специално Първият индекс, който:

измерва езиковите изисквания в политиката за интеграция и гражданство и възможностите за обучение на мигрантите в цяла Европа. Целта е класиране на страните според тяхната относителна строгост по отношение на езиковата политика.

Индексът също така:

описва изричните е з и к о в и и з и с к в а н и я за мигрантите (като езикови тестове) и косвените езикови изисквания (напр. тестове за познаване на обществото) и съществуващите възможности за езиково обучение във всяка страна.

LAPIM е пилотиран в 6 европейски държави и до момента са събрани данни от 20 страни.

Какви са проблемите и решенията в областта на политиката по отношение на мигрантите?

Преди всичко трябва да се има пред вид, че интеграцията е двупосочен процес. От една страна, това е политика на държавата по отношение на мигрантите, а от друга е политика, насочена от обществото към обществото.

Политика по отношение на мигрантите

В рамките на тази политика е необходимо, държавата:

да признае с п е ц и ф и ч н и т е с и о т г о в о р н о с т и за осигуряване на езиково обучение за имигрантите – те са били разглеждани като единствено отговорни за изучаването на езика на приемащото общество;

да осигури н и в о н а к о м п е т е н т н о с т в устната комуникация, което е от решаващо значение за социалния живот, особено на работното място;

да генерира у с е щ а н е з а п р и н а д л е ж н о с т към новата социална среда на мигрантите – зависи от собствените планове на мигрантите (напр. постоянни или временни селище);

успешната политика за интеграция включва и държавите да осигурят правилните ресурс и за това.

Политика по отношение на обществото

В рамките на тази програма е необходимо вътре в обществото да се работи за:

повишаване на о с в е д о м е н о с т т а;

сдържане страховете и премахване на неяснотите в приемащите общества;

провеждане на инициативи за междукултурно образование за всички (напр. като част от задължителното образование).

Един от важните въпроси е как да се използват езиковите тестове по подходящ начин за достъп до образование/училище/висше образование, пазара на труда, като изисквания за пребиваване и гражданство. Търсят се бързи, автоматично оценявани езикови тестове за възрастни имигранти, които могат да бъдат администрирани и от неспециалисти (служители). Комбинация от различни инструменти и по-малки, специализирани тестове е такова решение. Не е задължително един тест да е подходящ за всички цели.

Друг пример за начини, чрез които проблемите се превръщат в решения е докладът за норвежкото правителство, с който се цели да се оценят възможните начини за тестване на норвежкия език на имигрантите за:

- класирание за курс по норвежки (тест за класиране);
- стаж и свързани с работата курсове (тест за назначаване/диагностичен тест);
- напредък и диагностика на различни етапи от управляваната от правителството програма за езиково обучение за бежанци и имигранти (Въвеждащата програма). Събира се информация за това:
- Кои тестове се използват успешно в други страни за тази цел;
- Кои тестове са били изпробвани и отхвърлени – скъпи или тромави за разработване
- Търсят се експерти – напр. за cloze-тестове, автоматизирани тестове за прозношение, четене на глас, тестове за речник, индиректно писане и др.

Логистични аспекти

- Да се анализират и оповестяват проблемите, свързани с обучението по български език като чужд (БЕЧ) в контекста на миграцията – форумът/конференцията е стъпка в тази посока.

- Да се създадат условия за по-голямо взаимодействие с повече политици – да им се предоставят анализи, да се канят на форумите.

- Осигуряване на дискусия между политици и присъстващите, като се осигури и присъствието и на мигранти.

Примери (за приложение на инструментите)¹

Задача 3С – Писмено взаимодействие (Инструмент 2)

Общ дескриптор на мащаба

Може да пише и отговаря на кратки прости съобщения, като използва често срещани думи и формулирани изрази.

Отговорете на съобщението от ваш приятел.

Пример: *Здравей! Искаш ли да отидем на разходка в неделя? Къде обичаш да ходиш?*
Започнете така: „Здравей...“

Общо устно възприемане	
Обща дескрипторна скала	Може да разбира изолирани части от информация и често срещани социални формули (напр. поздравии) чрез разпознаване на познати думи и изрази в кратка проста реч.
Тип задача	С избираем отговор с три нагледни опции (картинки) и едно кратко изречение като готов отговор

¹ Примерът и таблиците са дадени в превод. Оригиналите вж. на LAMI – LASLLIAM Assessment Tools 2023: 30 и съответно на 35–36.

Брой текстове и текст	5 текста (общо около 20 / 25 думи)32
Брой елементи 5 (1 елемент за всеки текст)	Брой елементи 5 (1 елемент за всеки текст)
Домейн	Личен, обществен, образователен
Сценарий	Започване на общуване, придвижване
Комуникативна функция(и)	Разпознаване на ситуацията и получаване на информация
Текстов жанр	Прогнози, реч (напр. кратка аудио или видео прогноза за времето – 3 прости снимки на времето; поздравления за рождения ви ден – 3 снимки на лични ситуации)
Продължителност на задачата	3 минути
Процедури за маркиране	1 точка за всеки въпрос с верен отговор, общо 5 точки; няма отрицателни резултат в случай на неправилен отговор или недаден отговор

Общо писмено възприемане	
Обща дескрипторна скала	Може да идентифицира темата на кратък прост лично свързан текст по четене на упражнени думи и използване на визуални подсказки.
	Може да намери цифрова информация (напр. телефонен номер, цена, тегло) по четене на упражнени думи, символи или съкращения (напр. €, £, kg, m)
Тип задача	Множествен избор с три опции (информация за време, място, цена или вид събитие) и едно кратко писмено изречение като подкана.

ЛИТЕРАТУРА

- Beacco 2016a: *Beacco J.-C.* Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education. Strasbourg: Council of Europe Publishing available at <https://rm.coe.int/16806ae621>. [Conseil de l'Europe - brochure A4 portrait \(coe.int\)](#). [последен достъп 11.1.2024].
- Beacco 2016b: *Beacco J.-C.* A handbook for curriculum development and teacher education: the language dimension in all subjects. Strasbourg: Council of Europe Publishing available at <https://rm.coe.int/16806af387>. [последен достъп 11.1.2024].
- Beacco, Byram 2007: *Beacco J.-C., M. Byram.* From linguistic diversity to plurilingual Education: guide for the development of language education policies in Europe, Language Policy Division. Strasbourg: Council of Europe, available at <https://rm.coe.int/16802fc1c4>. [последен достъп 11.1.2024].
- Council of Europe 2001: Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment 2001. Cambridge: Cambridge University Press, available at <https://rm.coe.int/1680459f97>. [последен достъп 11.1.2024].
- Council of Europe 2009: CEFR – A Manual 2009. Relating Language Examinations to the

- Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, Council of Europe. 2009. <<https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/relating-examinations-to-the-cefr>>. [последен достъп 07.02.2024].
- Council of Europe 2014: Council of Europe. The European Language Portfolio (ELP) www.coe.int/en/web/portfolio lists of ELPs accredited (2000-2010) and registered (2011-2014). [последен достъп 11.1.2024].
- Council of Europe 2018: Reference framework of competences for democratic culture. Strasbourg: Council of Europe Publishing <<https://go.coe.int/mWYUH>> [последен достъп 6.3.2020].
- Council of Europe 2020. Council of Europe. European Cultural Convention. European Treaty Series - No. 18. Paris, 19.XII.1954. <<https://rm.coe.int/168006457e>>. [последен достъп 07.02.2024].
- Council of Europe Common 2020: Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment Companion Volume with New Descriptors. Language Policy Programme, Education Policy Division, Education Department. Council of Europe. <<https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>>. [последен достъп 11.1.2024].
- ECML: European Centre for Modern Languages of the Council of Europe. A framework of reference for pluralistic approaches to languages and cultures FREPA/CARAP. <CARAP > Accueil (ecml.at)> [последен достъп 11.1.2024].
- LAMI – LASLLIAM 2023: LAMI – LASLLIAM. Assessment Tools. Language Policy Programme. Strasbourg: Council of Europe, LAMI, LASLLIAM, ALTE LAMI. <<https://www.alte.org/resources/Documents/LLAT%20-%20English%20version.pdf>> [последен достъп 07.02.2024].
- Manual for language test development and examining – For use with the CEFR, Language Policy Divisio. Strasbourg: Council of Europe, available at <https://rm.coe.int/1680667a2b>. [последен достъп 11.1.2024].
- Noijons, Bérešová, Breton 2011: *Noijons J., J. Bérešová, G. Breton* et al. Relating language examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR) – Highlights from the Manual. Strasbourg: Council of Europe Publishing; available at: <www.ecml.at/tabid/277/PublicationID/67/Default.aspx>. [последен достъп 11.1.2024].
- North, Piccardo 2016: *North B., E. Piccardo*. Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR.
- RELANG: Relating language curricula, tests and examinations to the Common European Framework of Reference: <<https://relang.ecml.at/>>. [последен достъп 11.1.2024].
- Williams 2017: *Williams, M. K.* John Dewey in the 21st Century. – In: *Journal of Inquiry & Action in Education*, 9(1) <<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1158258.pdf>>. [последен достъп 11.1.2024].